

ΧΡΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΙΣΑΡΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ (του Καρλ Γιούνγκ)

☒ Ο λαός πάντα επιθυμεί να έχει έναν ήρωα, ένα νικητή των δράκων, όταν νιώθει τον κίνδυνο των ψυχικών δυνάμεων.

Αυτό εξηγεί το αίτημα για προσωπικότητα.

Αλλά τι σχέση έχει η ατομική προσωπικότητα με την ανάγκη των πολλών; Πρώτα από όλα, αποτελεί μέρος του συνόλου και είναι τόσο ανοιχτός στις επιδράσεις που ενεργούν στο σύνολο όσο και οι άλλοι άνθρωποι.

Το μόνο που την ξεχωρίζει από τους άλλους είναι η φωνή που τον καλεί μακριά από την πανίσχυρη και συντριπτική ομαδική ψυχική ζωή που προκαλεί τόσο τη δική του δυστυχία όσο και τη δυστυχία των άλλων. Αν ακούσει τη φωνή, τότε γίνεται διαφορετικός από τους άλλους και απομονώνεται, γιατί αποφασίζει να ακολουθήσει τον εσωτερικό του νόμο.

Και μόνο με την απόφαση να δώσει προτεραιότητα στο δικό του δρόμο, πάνω και πέρα από όλους τους άλλους δρόμους, ήδη εκπληρώνει ένα μεγάλο μέρος του λυτρωτικού του καλέσματος. Ακυρώνει το κύρος όλων των άλλων δρόμων. Τοποθετεί το δικό του νόμο πάνω απ' όλες τις συμβατικότητες κι έτσι παραμερίζει, στη δική του περίπτωση, όλα όσα, όχι μόνο δεν απέτρεψαν το μεγάλο κίνδυνο, αλλά που στην πραγματικότητα τον προκάλεσαν!.

Γιατί **οι συμβατικότητες δεν είναι παρά άψυχοι μηχανισμοί που απλώς συλλαμβάνουν τη ρουτίνα της ζωής**. Η δημιουργική ζωή βρίσκεται πάντα στους αντίποδες της συμβατικότητας. Αυτό εξηγεί

γιατί, **όταν επικρατήσει η ρουτίνα της ζωής με τη μορφή της παραδοσιακής συμβατικότητας, πάντα ακολουθεί μια καταστρεπτική έκρηξη** των δημιουργικών δυνάμεων. Μια τέτοια έκρηξη, όμως, είναι καταστρεπτική μόνο όταν αποτελεί **ομαδικό φαινόμενο** και ποτέ στο άτομο που συνειδητά υποτάσσεται σε αυτές τις ανώτερες δυνάμεις και τοποθετεί τις ικανότητες του στην υπηρεσία τους. **Ο μηχανισμός της συμβατικότητας κρατάει τους ανθρώπους σε**

κατάσταση ασυνειδητότητας και τότε, σαν άγρια θηρία, τρέχουν προς τις συνηθισμένες τους διεξόδους χωρίς την ανάγκη της συνειδητής εκλογής. Αυτή η επίδραση ακόμα και των καλλίτερων συμβατικοτήτων είναι αναπόδραστη και ταυτόχρονα **ένας τρομερός κίνδυνος. Γιατί όταν δημιουργούνται νέες καταστάσεις, απρόβλεπτες από τις παλιές συμβατικότητες, τότε, το ανθρώπινο ον που η ρουτίνα το είχε κρατήσει σε κατάσταση ασυνειδητότητας, γεμίζει από πανικό**, ακριβώς σαν ένα ζώο, και με αποτελέσματα το ίδιο απρόβλεπτα.

Η προσωπικότητα, όμως, δεν επιτρέπει στον εαυτό της να καταληφθεί από τον πανικό εκείνων που μόλις αφυπνίζονται, γιατί ήδη έχει γνωρίσει τι θα πει τρόμος. Στέκεται στο ύψος των μεταβαλλόμενων συνθηκών που φέρνει ο χρόνος, και χωρίς να το ξέρει ούτε να το επιθυμεί είναι ηγέτης.

Η απόκτηση της προσωπικότητας δεν είναι αποκλειστικό προνόμιο των μεγαλοφυών. Για την ακρίβεια, μάλιστα, μπορεί να είναι κανείς μεγαλοφυής και να μην έχει προσωπικότητα. Αφού κάθε άτομο έχει μέσα του το δικό του έμφυτο νόμο ζωής, είναι θεωρητικά δυνατό για κάθε άνθρωπο να ακολουθήσει αυτό τον νόμο, πάνω από όλους τους άλλους νόμους κι έτσι να γίνει προσωπικότητα-δηλ. να πετύχει την πληρότητα του.

Ένα από τα πιο λαμπρά παραδείγματα της ζωής και του νοήματος της προσωπικότητας που μας διαφύλαξε η ιστορία είναι η ζωή του Χριστού. Στο Χριστιανισμό, που ήταν η μόνη θρησκεία που διώχτηκε πραγματικά από τους Ρωμαίους, εμφανίστηκε μια άμεση αντίθεση στην Καισαρική παραφροσύνη της Ρώμης, ένα γνώρισμα που δεν χαρακτήριζε μοναχά τον αυτοκράτορα, αλλά επίσης κάθε Ρωμαίο *civis Romanus sum*. Η αντίθεση αυτή γινόταν φανερή κάθε φορά που συγκρούονταν ο Καίσαρας και ο Χριστιανισμός. Όμως, ξέρουμε από τις νύξεις των Ευαγγελιστών για την ψυχική εξέλιξη της προσωπικότητας του Χριστού, ότι αυτή η αντίθεση έπαιξε επίσης αποφασιστικό ρόλο στην ψυχή του ίδιου του ιδρυτή της Χριστιανικής εκκλησίας. Η ιστορία του πειρασμού μας δείχνει καθαρά με τι είδους ψυχική δύναμη είχε συγκρουσθεί ο Ιησούς. Εκείνο που τον πείραξε σοβαρά στην έρημο,

ήταν **οδαίμονας της κυριαρχίας, που επικρατούσε στον σύγχρονο νου**. Αυτός ο δαίμονας ήταν η αντικειμενική ψυχή που κρατούσε όλους τους Ρωμαίους δέσμιους. Γι' αυτό υποσχέθηκε επίσης και στον Ιησού όλα τα βασίλεια της γης, σαν να ήθελε να τον κάνει Καίσαρα.

Ακολουθώντας την εσωτερική φωνή, το κάλεσμα του, ο Ιησούς αφέθηκε ελεύθερα στην επίθεση της αυταπάτης του ιμπεριαλισμού που κυριαρχούσε τους πάντες κατακτητές και κατακτημένους. Έτσι, αναγνώρισε τη φύση της αντικειμενικής ψυχής, που είχε βυθίσει ολόκληρο τον κόσμο σε δυστυχία και είχε προκαλέσει έναν πόθο για σωτηρία. Αυτός ο πόθος για σωτηρία είχε βρει έκφραση ακόμα και στους ειδωλολάτρες ποιητές.

Ο Ιησούς δεν καταπίεσε αυτή την ψυχική επιδομή, αλλά συνειδητά την άφησε να ενεργήσει επάνω του. Και έτσι, ο κοσμοκατακτητής Καισαρισμός μεταβλήθηκε σε πνευματική βασιλεία και η Ρωμαϊκή αυτοκρατορία έγινε ένα παγκόσμιο και όχι εγκόσμιο βασίλειο του Θεού. Ενώ ο Εβραϊκός λαός, σαν σύνολο, περίμενε έναν ήρωα που να δράσει ιμπεριαλιστικά και πολιτικά, ο Ιησούς εκπλήρωσε το Μεσσιανικό κάλεσμα λιγότερο για τον λαό του και περισσότερο για τον Ρωμαϊκό κόσμο και έδειξε στην ανθρωπότητα την παλιά αλήθεια ότι όπου βασιλεύει η βία, δεν υπάρχει αγάπη και όπου κυβερνάει η αγάπη, η βία δεν έχει θέση. **Η θρησκεία της αγάπης ήταν ακριβώς το ψυχολογικό αντίθετο της Ρωμαϊκής μονομανίας με την κυριαρχία.**

Το παράδειγμα του Χριστιανισμού ίσως να μπορεί να δείξει καλύτερα τις αφηρημένες συζητήσεις που παρουσίασα παραπάνω. Αυτή η φαινομενικά μοναδική ζωή έγινε ένα ιερό σύμβολο γιατί είναι το πρωτότυπο της μόνης ζωής που έχει νόημα, δηλ. μιας ζωής που αγωνίζεται για την ατομική πραγματοποίηση του δικού της ιδιαίτερου νόμου. Αυτή η πραγματοποίηση είναι απόλυτη. Με αυτή την έννοια, μπορεί κανείς να αναφωνήσει μαζί με τον Τερτυλλιανό: **Η ψυχή είναι από τη φύση της Χριστιανική!**

Η θεοποίηση του Χριστού όπως και του Βούδα, δεν είναι εκπληκτική αλλά δείχνει εντυπωσιακά την τεράστια αξία που η

ανθρωπότητα αποδίδει σε αυτούς τους ήρωες και έτσι επίσης στο ιδεώδες της ανάπτυξης της προσωπικότητας. Παρόλο που, για την ώρα, όλα δείχνουν ότι **η τυφλή και καταστρεπτική επικράτηση των συλλογικών, άλογων δυνάμεων θα απωθήσουν το ιδεώδες της προσωπικότητας στο βάθος**, όμως αυτό δεν είναι παρά μια περαστική επανάσταση ενάντια στην κυριαρχία του παρελθόντος. Όταν, έστω και μια φορά, η παράδοση χτυπηθεί αρκετά από τις επαναστατικές, ανιστορικές και για αυτό απαίδευτες τάσεις της νέας γενιάς, τότε ο κόσμος θα αρχίσει ξανά να ψάχνει για ήρωες και θα τους βρει. Ακόμα και ο Μπολσεβικισμός, που δεν έχει το όμοιο του σε ριζοσπαστισμό, βαλσάμωσε τον Λένιν και ανακήρυξε σωτήρα τον Καρλ Μαρξ.

Το ιδεώδες της προσωπικότητας είναι μια ακατάλυτη ανάγκη της ανθρώπινης ψυχής και όσο πιο ακατάλληλο είναι, τόσο πιο φανατικά το υπερασπίζεται. Ακόμα και **η λατρεία του Καίσαρα ήταν μια παρανοημένη λατρεία της προσωπικότητας** και ο σύγχρονος Προτεσταντισμός, που η κριτική του θεολογία έφερε τη θειότητα του Χριστού στο σημείο μηδέν, βρήκε το τελευταίο της καταφύγιο στην προσωπικότητα του Χριστού.

Καρλ Γιούνγκ, “Η Ολοκλήρωση της Προσωπικότητας” εκδ. Σπαγειρία, σελ. 344-347
Φωτό:wikimedia